

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН РОМСКИ ЕЗИК ЗА V КЛАС/ПЕТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ
(ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)

Учебната програма по ромски език за V клас/петата година на обучение в прогимназиален етап на основната образователна степен е изградена на съвременни методически принципи и развива интегрирано четирите речеви умения: слушане, говорене, четене и писане. Обучението е насочено към овладяване на основни знания, умения и отношения, свързани с общуването и с изграждането на комуникативни компетентности на ученика.

Тематичните области, езиковите средства и речевите дейности в програмата са ориентирани към интересите, възрастта и опита на учениците и следват спираловидния принцип, който дава възможност за постепенно разширяване и задълбочаване на знанията, уменията и компетентностите и се отнася за всеки следващ клас и етап на обучение. Богатият езиков материал, представен чрез разкази, стихотворения, приказки, народни песни и поговорки, поставените задачи способстват за осмислянето на обучението, реализират и усъвършенстват познанията по ромски език. Особено ценен и резултатен в това отношение е комуникативно-действиен подход.

Важен момент в практическото овладяване на езика са часовете по сравнително езикознание, които е нужно да бъдат насочени към връзките и отликите между различните ромски диалекти, към генетичния код на ромския език и неговото място в индоевропейското езиково семейство.

Тази учебна програма се утвърждава на основание на чл. 76, ал.1 и ал. 7 от Закона за предучилищното и училищното образование.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Тематични области	Очаквани резултати (компетентности) по четирите основни умения: слушане, четене, говорене и писане	Нови знания
I. АЗ И ДРУГИТЕ <ul style="list-style-type: none"> • Лична информация • Моите приятели 	СЛУШАНЕ Ученикът може да:	ГРАМАТИКА

<ul style="list-style-type: none"> • Моето семейство • Роднински връзки 	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира общо съдържание на кратък текстове и диалози, свързани с личната информация – приятелите и семейството, родното място, дома, училището, класа, всекидневието, здравето, сезоните и географските обекти, растенията и животните, празниците, обичаите и традициите на България и ромите - до 80 думи; • Слуша, възприема обясненията на учителя и репликите на своите съученици и изразява отношението, оценката си към героите и случката в художествен текст; • Разбира и определя граматическите категории. 	<p><i>В V клас се систематизира и разширява изучената граматика, въвеждат се названията на граматическите категории.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Местоимения <ul style="list-style-type: none"> - Лични и показателни - Въпросителни - Относителни - Отрицателни 2) Съществително име <ul style="list-style-type: none"> - Вид и число - Членуване (определителен и неопределителен член) - Падежни окончания 3) Прилагателно име <ul style="list-style-type: none"> - Сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена 4) Числителни имена <ul style="list-style-type: none"> - Бройни и редни. Числата до 1000 и милион 5) Глагол <ul style="list-style-type: none"> - Спомагателен глагол. - Глаголни времена 6) Наречие
<p>II. СВЕТЪТ ОКОЛО МЕН</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моето родно място, моят дом • Моето училище, моят клас 		
<p>III. МОЕТО ВСЕКИДНЕВИЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моят дневен режим. Облекло • Здраве. Човешко тяло. При лекаря/зъболекаря • В магазина (плодове, зеленчуци, хранителни продукти) 		
<p>IV. АЗ И ПРИРОДАТА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сезони и географски области • Растения и животни 		
<p>V. РОМИТЕ, БЪЛГАРИЯ И СВЕТЪТ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моята родина • Празници, традиции, обичаи, бит и култура <p><i>В определени уроци да има елементи и/или рубрика за културата на Индия.</i></p> <p><i>Когато има възможност, да се добавят въпроси и теми от областта на гражданското образование и устойчивото развитие.</i></p>	<p>ЧЕТЕНЕ Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разбира общо съдържание на кратък текстове и диалози, свързани с личната информация – приятелите и семейството, родното място, дома, училището, класа, всекидневието, здравето, сезоните и географските обекти, растенията и животните, празниците, обичаите и традициите на България и ромите в страната - до 100 думи; • Разбира и определя усвоените граматическите категории; 	

Да има активно приложение на ИКТ в урочната дейност.

- Разграничава различни по жанр произведения на художествения текст;
- Разбира конкретни подробности от съдържанието на текст по темата – до 100 думи;
- Разбира основни понятия, свързани с темата;
- Чете на глас или наум несложен художествен текст и го коментира, с което доказва, че се ориентира в съдържанието му;
- Избере дадена роля, да прочете репликите на героя, чиято роля е избрал или авторската реч, ако е избрал да бъде четец;
- Да чете изразително, с подходяща интонация и произношение;
- Чрез подборно четене да открива непознати думи в изучаваното произведение;
- С помощта на учителя да интерпретира художественото или фолклорното произведение чрез средствата на сценичното изкуство.

ГОВОРЕНЕ

При диалогична реч

Ученикът:

- Опознава празниците от ромския календар;

- За начин
 - За време
- 7) Изречения
- Просто и сложно изречение
 - Словоред

ЛЕКСИКА

Включва основни лексикални единици, необходими за несложна комуникация по предвидените от програмата тематични области.

- Лична информация
- Предпочитания
- Роднински връзки
- Описание на външен вид и някои черти от характера
- Обществени сгради
- Учебни предмети
- Помещения в дома, мебели
- Дейности от дневния режим
- Части от човешкото тяло
- Здравословно състояние
- Основни хранителни продукти (плодове, зеленчуци, месо и др.)
- Облекло
- Метеорологично време
- Географски области

	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира въпросите, указанията и съобщенията на учителя и реплики на своите съученици; • Разграничава съществително име, глагол, местоимение и прилагателно име; • Води кратък, несложен разговор по изучавани теми или ситуации от ежедневието; <p><u>При монологична реч</u></p> <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разказва кратки случки, събития и преживявания от миналото и настоящето, описва хора, предмети, животни, исторически и географски местности, свързани с изучаваните теми; • Правилно и свободно използва синоними и антоними; • Използва цифровото съответствие на буквите от ромската азбука; • Може да изпълни поставените задачи от учебната тетрадка. <p>ПИСАНЕ</p> <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Познава и пише правилно сложните думи; • Може да степенува прилагателни имена; 	<ul style="list-style-type: none"> • Градински растения и домашни животни • Празници, обичаи и традиции <p><i>Включват се елементи от речевия етикет: поздрав, обръщение, представяне, запознаване, сбогуване, извинение, съгласие, несъгласие, благодарност, молба, покана, поздравление, пожелание за празници.</i></p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Може да пише правилно бройни и редни числителни имена; • Може да определя представката или наставката, с която е образувано дадено съществително име; • Може да определя представката или наставката, с която е образувано дадено прилагателно име; • Познава пунктуацията в изреченията; • Може с помощта на учителя да усъвършенства собствен или чужд текст чрез съкращаване, прибавяне, разместване, заместване; • Да пише под диктовка думи, изречения и кратък текст; • Може точно да направи препис на чужд текст; • Може да определя граматическите признаци на глагола и да го спряга правилно. 	
--	---	--

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

В обучението по ромски език в V клас/петата година на обучение за **избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове** са заложиени 68 учебни часа годишно. Учебните часове се провеждат в 34 учебни седмици по 2 учебни часа седмично.

Препоръчително разпределение на часовете

За нови знания	50 %
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	49 %
За диагностика на входно, междинно и изходно ниво	1 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

В началото на учебната година се организира тестово изпитване за установяване на входното ниво, а в края на учебната година - на изходното ниво. Напредъкът на всеки ученик се проследява въз основа на писмени и устни форми на проверка. Оценка на самостоятелните писмени работи, които са изпълнени в рамките на един учебен час, се извършва по предварително установени критерии за оценка. Оценката е с качествен показател.

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участие в работа в клас	минимум 2 оценки
Домашни работи	минимум 1 оценка
Работа по проекти	1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Обучението по ромски език в V клас/петата година на обучение дава възможност ученикът:

- Да развие езикови, социокултурни и ключови компетентности;
- Да прилага на практика ромския език: да чете, да разбира устна реч, да общува, да се изразява в писмена и устна форма;
- Да изгради положително отношение към изучаването на ромския език, култура и традиции;

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Умения за общуване на майчин ромски език	Интегрирано изграждане на четирите езикови умения: слушане, говорене, четене и писане, чрез разбиране и съставяне на устни и писмени послания, разбиране и изразяване на мисли, факти, мнения, чувства и отношения, както в устна, така и в писмена форма в предвидими и познати ситуации, използване на помощни материали и техника.

<p>Компетентности в областта на български и чужд език</p>	<p>Осмисляне на отделни граматически категории, развиване на усет за правилен избор на езикови форми, подходящи за конкретен контекст, връзка с учебни предмети: български език и литература, чужд език.</p>
<p>Основни компетентности по математика, по природните и хуманитарните науки, както и в областта на технологиите</p>	<p>Дейности за запознаване с основни математически действия и с основни принципи и методи на природните науки и технологиите, както и отражението им върху природната среда. Връзка с учебни предмети математика и човекът и природата, география и икономика.</p>
<p>Дигитална компетентност</p>	<p>Използване на електронни средства.</p>
<p>Умения за учене</p>	<p>Натрупване на знания и опит за осъзнаване на потребност от мотивирано учене и необходимост от постоянно самоусъвършенстване чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ролеви игри и симулации • Самостоятелни задачи, отговарящи на индивидуалните интереси на учениците • Работа по проекти • Дидактически игри • Извънкласни дейности (изложби, училищни и извънучилищни проекти, представления, тържества, срещи с носители на езика и др.) • Използване на съвременни и класически средства за обучение: аудио и мултимедийни материали, печатни материали, електронно обучение (образователен софтуер, онлайн ресурси), връзка с всички учебни предмети.
<p>Социални и граждански компетентности</p>	<p>Участие в екипни проекти и индивидуални дейности, възпитаване в норми на поведение и изграждане на ценностна система и гражданско самосъзнание; осмисляне на националната културна</p>

	идентичност чрез опознаване на културите на другите народи, връзка с учебен предмет история и цивилизация.
Инициативност и предприемчивост	Работа в екип и изпълнение на индивидуални задачи, приучаване към спазване на срокове, развиване на новаторско мислене и възприемане на нови идеи, връзка с учебен предмет технологии и предприемачество.
Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	Дейности за опознаване на собствената култура в контекста на световното културно наследство, като ученикът активно участва в дейности (тържества, празници и др.), посветени на България и на ромите, развитие на креативност, връзка с учебни предмети история и цивилизации, български език и литература, музика и изобразително изкуство.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	Дейности, формиращи навици за водене на здравословен начин на живот при съответните теми в обучението по ромски език, връзка с учебни предмети човекът и природата, история и цивилизация, музика и физическо възпитание и спорт.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.